

»Man har blundat för problemet«

HANNES SIGURJÓNSSON OM OTILLRÄCKLIGHET

I Sverige finns cirka 38 000 könsstympade kvinnor. Plastikkirurgen Hannes Sigurjónsson är Nordens enda klitorisrekonstruktör.

Hur kommer det sig? – Den kirurgiska tekniken är ganska ung och inte så utspridd bland kirurger i världen. Våren 2014 fick vi på Kliniken för rekonstruktiv plastikkirurgi på Karolinska en remiss från Södersjukhuset i Stockholm angående en kvinna i 30-årsåldern från Somalia. Hon var könsstympad, och trots att hon hade fött barn var hon fortfarande delvis hopsydd. Hennes klitoris var bortskuren och hon hade smärta vid samlag och problem med att kissa. Hon hade själv läst att man kunde återuppbygga könsstympade kvinnors klitoris, så hon undrade om vi kunde hjälpa henne med detta.

Hur reagerade du?

– Först kände jag medkänsla för den fruktansvärda tortyren som många flickor och kvinnor utsatts för. Jag ville hjälpa henne, men kände att jag behövde utbilda mig ännu mer för att ge henne rätt hjälp. Jag började läsa på om rekonstruktionsåtgärder och stötte på en ideell förening som heter Desert Flower Foundation. De annonserade om en utbildning i Holland där plastikkirurger och gynekologer lärde sig att återställa kvinnors underliv. När jag kommit hem från Holland kunde vi erbjuda kvinnan rekonstruktion.

Hur går operationen till?

– Klitoris är ett långt organ och det är oftast bara den främsta

delen som skärs bort vid könsstympning. Genom operation kan de delar av klitoris som inte syns lyftas fram. Operationen tar mellan 30 och 60 minuter. Metoden utvecklades för drygt tio år sedan av den franske kirurgen Pierre Foldés, som är en av grundarna till Läkare utan gränser. Han kom i kontakt med könsstympade kvinnor under sina resor i Afrika och har sedan dess utfört över 5 000 operationer. Förutom i Stockholm och Paris utförs klitorisrekonstruktioner i dag i Barcelona, Amsterdam, Berlin, Kalifornien och Burkina Faso. Den här typen av operationer är enormt viktiga. Det handlar om att behandla fysiskt lidande, men även att återföra den grundläggande rätten till den egna kroppen åt kvinnor som har berövats den.

Vad säger det om kvinnors ställning att man inte har utvecklat metoden tidigare?

– De känns som en ganska bortglömd patientgrupp. Man har delvis blundat för problemet, men det är även svårt för kvinnorna att söka hjälp eftersom de skäms för sina problem.

Vad gjorde man tidigare för att minska kvinnornas lidande?

– Tidigare kunde man ta bort ärrvävnad och åtgärda trängsel i urinrörs- och vaginalöppningen, men det fanns inte någon metod för att rekonstruera klitoris. Det psykologiska stödet har varit mycket begränsat och det har inte

legat något fokus på kvinnans sexuella nöje och helhetskänsla. Vi tror på en helhetsbehandling: kvinnorna får träffa en gynekolog, en psykoterapeut, en sexolog och en rekonstruktiv plastikkirurg. Fokus ligger inte bara på kirurgiska åtgärder utan också på psykologiska, eftersom den psykiska smärtan ingalunda är mindre än den fysiska. Rekonstruktionen får kvinnorna att känna sig hela och återställda och den psykologiska och sexologiska hjälpen bearbetar traumat de har varit med om.

Hur stort är behovet för sådana här operationer?

– Vi började operera hösten 2014 och har sedan dess påbörjat behandlingen av femton kvinnor. Åtta kvinnor har opererats och mellan 15 och 20 kvinnor står i kö. Socialstyrelsen uppskattar dock att det finns 38 000 könsstympade kvinnor i Sverige och att ytterligare 17 000 flickor ligger i riskzonen för att könsstymplas, antingen här eller i utlandet.

Vad har du gjort för att förbättra kunskaperna om det här?

– Jag har varit med och startat Desert Flower Foundation i Skandinavien. Det finns ett enormt behov av utbildning och information, speciellt till vårdpersonal. Sverige är det land som har störst andel könsstympade kvinnor och flickor i hela EU. Vi måste ta vårt ansvar och ta tag i problemet.

IZABELLA ROSENGREN
FOTO: MAGNUS BERGSTRÖM

Lördag 6 februari. Internationella dagen för nolltolerans mot kvinnlig könsstympning.

SÄKERT. »Det finns begränsade forskningsstudier på klitorisrekonstruktioner, men den forskning som finns visar att risken för komplikationer är låg. Risken att drabbas av nedsatt känslighet ligger runt fem procent.«

